

Stockholm, den 3 februari 2023

Justitiedepartementet L3
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Diarienummer:
Ju2022/03605

Remissyttrande från ICC Sverige om översynen av EU:s mönsterskyddsregler

Internationella Handelskammaren (ICC Sverige) har givits möjlighet att yttra sig gällande EU-kommissionens översyn av EU:s mönsterskyddsregler, vilket inbegriper förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om formskydd (omarbetning) och förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och om upphävande av kommissionens förordning (EG) nr 2246/2002 samt EU-kommissionens konsekvensanalys. ICC Sverige är den svenska delen av International Chamber of Commerce, som är världens största näringslivsorganisation. Vårt mål är att genom internationell handel, skapa gränsöverskridande relationer som främjar fred och välbefinnande. I över 100 år har vi därför arbetat för global frihandel och för att underlätta internationella affärer. En viktig förutsättning för bedrivandet av en ansvarsfull internationell handel är skyddet av immateriella rättigheter, samt att regleringar, lagar och standarder inom området inte fragmenterar och betungar för marknadens aktörer. En väl fungerande och modern immaterialrättslagstiftning, i vilken mönsterskyddet är en viktig del, är en grundläggande aspekt för att Europeiska unionen fortsatt ska vara ett öppet handelsblock som genom just öppenhet bidrar till utveckling och välbefinnande inte enbart på den inre marknaden, utan även globalt. Mot bakgrunden av ICC:s huvuduppdrag lämnar vi vårt yttrande.

ICC Sverige anser att det bakomliggande syftet med EU-kommissionens förslag är bra, det vill säga att införa regler som harmoniserar med EU:s mönsterrätt och att mönsterrätten inom EU är i behov av en modernisering. ICC Sverige menar dock att föreslagna ändringar i flera avseende inte är tillräckligt analyserade alternativt helt saknar analys, vilket medför avsevärd svårighet att ta ställning till förslagens genomförande i dess föreslagna utformning.

ICC Sverige vill särskilt peka på att förslaget ur ett moderniseringsperspektiv – med syfte att blicka framåt – saknar för förslagens utformning viktig och nödvändig analys i fråga om hur det förhåller sig till lagstiftningen och rättsutvecklingen av mönsterrätten internationellt, till exempel i Kina och USA.

Saknas gör även en analys över förslagets effekter för mindre och medelstora företag samt i vilken mån förslaget beaktar effekten av digitaliseringen. Det saknas även en analys över förslagets effekter ur ett hållbarhetsperspektiv. Ur ICC:s perspektiv, vars huvuduppgift bland annat är att underlätta handeln på lika villkor för företag, framstår nämnda analyser som en helt nödvändig bas för modernisering och närmare utformning av nya regler på mönsterrättens område.

Global handel och hållbarhet

En för ICC grundläggande uppgift för att underlätta företags handel över nationsgränser är att verka för skapande av lika spelregler och att verka för – så långt detta är möjligt – enhetlig lagstiftning. Detta sker bland annat genom att verka för gemensamma regler, exempelvis för att underlätta omställningen till en cirkulär ekonomi. EU-kommissionen saknar en analys över hur förslagen påverkar konkurrenskraften hos företag internationellt. Vad finns det för möjligheter att skydda till exempel reservdelar, som tillverkas inom EU, globalt och på hemmamarknaden för att undvika snedvridning av konkurrensen utifrån ett hållbarhetsperspektiv? Förslagen saknar med andra ord en analys avseende den internationella dimensionen, det vill säga hur en modernisering av EU:s mönsterrätt ska utformas ur ett globalt perspektiv så att konkurrenskraften hos företag inom EU inte missgynnas på den globala marknaden. Att inte hållbarhetsfrågor, som är globala till sin natur, beaktats i en analys av hur ett immaterialrättsligt skydd ska vara utformat i fråga om skapandet av reservdelar som är lätta att reparera i en cirkulär ekonomi framstår som otillfredsställande. ICC Sverige saknar inte bara en analys av den globala dimensionen, det vill säga vilka lösningar som valts i konkurrerande länder, utan även en analys över alternativa lösningar för olika behov.

Digitaliseringen och dess effekter

ICC saknar en analys över hur digitaliseringen påverkar mönsterrätten och hur mönsterrätten bör vara utformad mot bakgrund av ny digital teknik. EU-kommissionen anför att målen att främja spetskompetens inom formgivning, innovation och konkurrenskraft ska uppnås genom att "anpassa formskyddet till den digitala tidsåldern". En sådan anpassning förutsätter dock nyss nämnda analys, vilken saknas. Ett viktigt exempel som inte varit föremål för EU-kommissionens analys är den utveckling som skett inom den så kallade "3D printing"-tekniken som bland annat möjliggör för gemene man att på en hemmaskrivare tillverka kopior av rättighetsskyddade föremål för enskilt bruk. Tekniken har nu fått fäste i åtskilliga branscher för produktion av reservdelar och viktiga komponenter i tillverkningen av produkter, till exempel för additiv tillverkning av reservdelar inom fordonsindustrin. Denna teknikutveckling är ett typiskt exempel som bör ha varit föremål för analys av hur nämnda fenomen påverkar mönsterrätten och i så fall hur en ny lagstiftning bör vara utformad inom ramen för en modernisering av mönsterrätten. Det räcker inte att konstatera att formskyddet ska anpassas för att på ett effektivt sätt "möta de utmaningar som den ökade användningen av 3D

printing innebär”, utan kräver en analys och diskussion kring hur en sådan anpassning lämpligen kan och ska utformas ur ett globalt och harmoniserande perspektiv.

Effekten av förslaget för mindre och medelstora företag

Kommissionen föreslår att EU mönsterskyddet ska utformas utifrån EU:s varumärkesrättsliga regler, innebärande bland annat ett likadant registreringsförfarande. Detta motiveras bland annat med att förfarandet förenklar processen jämfört med nuvarande regelverk. Även detta förslag föreslås utan analys. För medelstora och mindre företag, som för närvarande sällan skyddar sin formgivning via mönsterrätt, är det inte alls säkert att ett registreringsförfarande enligt den nya modellen medför högre grad av registrering. Skälet till detta är bland annat att EU:s varumärkesregistrering baseras på att ett företag – i jämförelse med en nationell registrering som bygger på att den nationella myndigheten gör en formell granskning av en ansökan – inte gör en formell prövning. Det är upp till den som ansöker att själv göra en bedömning av om en registrering kommer att stå sig, bland annat via kontakter med en administrativ EU-myndighet och på annat sätt själv bevaka vad konkurrenter och andra tar sig för, vilket är både kostsamt och resurskrävande. Vidare är ICC Sverige är kritiskt till att EU-kommissionens förslag inte innehåller någon analys av orsaken till att så få små och medelstora företag ansöker om mönsterskydd. Beror detta till exempel på ofullkomligheter i nuvarande lagstiftning, och varför är det troligt att anpassning av bland annat registreringsförfarandet enligt modellen EU:s varumärkesrättsliga regler förbättrar för dessa företag med fler mönsterregistreringar som följd? En analys av detta saknas i Kommissionens förslag. En sådan analys är nödvändig för att bilda sig en uppfattning om förslagets lämplighet för att komma till rätta med de problem som legat till grund för förslaget.

ICC Sverige anser sammanfattningsvis att en modernisering av mönsterätten ställer krav på att föreslagna nya regler baseras på en utförlig analys såväl bakåt som framåt i bland annat ovan angivna mycket angelägna frågor, vilket EU-kommissionens förslag saknar. Bristerna i fråga om analys gällande globala effekter, hållbarhet, digitalisering samt effekter för små och medelstora företag gör Kommissionens förslag svårt och i många avseenden omöjligt att kommentera såvitt avser dess detaljutformning.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "H. Blomqvist", with a long, sweeping horizontal line extending to the right.

Henrik Blomqvist
Policyansvarig, ICC Sverige